

Vanha nainen väsyneenä

Yhdeksänkymmentäneljävuotias nainen oli ikäisekseen varsin vireä. Liikkuminen oli kuitenkin vuosien myötä vaikeutunut ja paikat kolottivat. Rollaattori oli jo käytössä, mutta samassa talossa asuvan tyttären toimiessa omaishoitajana nainen pärjäsi yhä kotona. Aiemmin oli todettu heikentynyt virtsanpidätyskyky ja kilpirauhasen vajaatoiminta. Lisäksi naista vaivasivat masennus, nivelrikko ja kaihi. Pari vuotta aiemmin keskussairaalan päivystyksessä todetun maha-suolitulehduksen yhteydessä veren natriumpitoisuus oli ollut 125 mmol/l. Lääkityksenä naisella oli säännöllisesti käytettävä levotyrokksiini-natrium (0,1 mg x 1) ja pregabaliini (75–150 mg x 2) sekä tarvittaessa tematsepaami (10–20 mg x 1).

Heinäkuun lauantaiaamuna potilaan tytär totesi äitinsä olevan niin syvässä unessa, ettei saanut häntä hereille. Edellisenä iltana äiti oli vielä ollut virkeä, mutta hän oli valittanut vasemman olkapään kipua. Ilmeisesti yöllä oli ollut myös pahoinvointia, koska äiti oli nostanut sänkynsä viereen pienen sangon ja rättejä. Sairaankuljetushenkilöstö totesi potilaan happikyllästeisyyden olevan 91 % huoneilmaa hengittäessä. Verenpaine oli 120/60 mmHg,

ja EKG:ssä nähtiin kaunis ja rauhallinen sinusrytmi. Mustuaiset olivat pienenpuoleiset mutta symmetriset. Hieman epäiltiin, olisiko vasen puoli heikompi, mutta asia jäi epävarmaksi. Puhelinkonsultaation perusteella potilas kuljetettiin terveyskeskuspäivystykseen. Siellä päivystäjä totesi potilaan olevan niin syvästi tajuton, että hän lähetti naisen keskussairaalaan neurologin tarkastettavaksi. Päivystäjä epäili myös potilaan vasemman suupielen roikkuvan.

Keskussairaalan ensiavussa potilas nukkui mutta yritti hieman avata silmiä. Hän myös reagoi kipuun äänтелеillä. Raajat liikkuvat spontaanisti. Glasgow Coma Scale -pisteet olivat 10. Mustuaiset olivat keskisuuret ja symmetriset, ja ne reagoivat valoon asianmukaisesti. Puolioireita ei ilmennyt. Kasvoilla ei ollut pareeseja, mutta hammasproteesit olivat suussa vinossa, mikä antoi tällaisen vaikutelman. Jalkaterät taipuivat fleksioon plantariheijastetta tutkittaessa. Syketaajuus oli rauhallinen 64/min ja sinusrytmi vallitsi. Verenpaine oli 124/66 mmHg. Ennen laajempia tutkimuksia päivystäjälle tuli mieleen mahdollinen syy tilanteelle, ja vastaus saatiinkin käden käänteessä. Vastaus sivulla 767.

Vanha nainen väsyneenä

Potilas virkosi hyvin, kun hänelle annettiin suoneen bentsodiatsepiinien vastavaikuttajaa flumatseniilia, mutta nukahti uudelleen vastalääkkeen vaikutuksen loputtua. Mahdollisesti olkapään kipu, johon potilas ei ollut halunnut missään vaiheessa kipulääkettä kotona, oli pitänyt hereillä, ja nainen oli yrittänyt helpottaa tilannetta ottamalla lisää unilääkettä. Myös pahoinvointi saattoi liittyä tähän. Potilas ei itse muistanut yön tapahtumia kunnolla. Laboratoriotutkimuksissa verestä löytyikin merkittävä määrä bentsodiatsepiineja (tulos ++ asteikolla 0–+++). Alkoholia veressä ei ollut,

ja aiemmin hieman pienentynyt natriumpitoisuuskin oli nyt viitealueella. Myös muut päivystyslaboratoriotutkimusten tulokset sekä aivojen tietokonetomografialöydös ja keuhkokuva olivat normaalit.

Tilannetta seurattiin ensiavussa. Vaikka flumatseniililla oli toistuvasti lyhytaikainen virkistävä vaikutus, potilaan uni pitkittyi. Hänet siirrettiin aluesairaalan vuodeosastolle toipumaan. Ikään liittyvät muutokset olivat epäilemättä hidastaneet unilääkkeen poistumista elimistöstä ja johtaneet pitkiin uniin – joilta rouva sitten seuraavana päivänä heräsikin. ■

JUSSI SIPILÄ, erikoistuva lääkäri
TYKS, neurologian klinikka